

som de senere ikke kunne faa lejede ud. Jeg tror derfor, at man kan sige, at saaledes med et Slag kan Loven ikke komme til at virke. Jeg forstaar nu fuldt vel, at naar de ærede Forslagsstillere have tænkt sig, at det skulde ske paa een Gang, har det paa en vis Maade været af Hensyn til Kommunerne, for at de ikke skulde være i Frygt for, at der til enhver Tid senere skulde kunne stilles den Fordring til dem, men paa den anden Side vil det vistnok være heldigt, for at Byrderne ikke skulde blive for store for Kommunerne, at det kan ske lidt efter lidt, saaledes at Kommunalbestyrelserne kunne stille visse Betingelser overfor dem, der melde sig til disse Lodder. Hvad de Midler angaar, som Lovforslaget foreslaar, syntes jeg, at det er ganske naturligt, at Kommunerne blive Mellemløddene i hele denne Sag, og jeg kan ikke se rettere, end at det vilde blive betydelig befordringsrigere, hvis det blev Staten, der skulde tage fat paa den Sag, saaledes som det blev antydet af det ærede Medlem for Vejle Amts 2den Valgkreds (Berg). Naar det siges, at det er en almen Sag, som Staten i og for sig bør paatage sig, tror jeg, at man paa den anden Side maa indbrønne, at Kommunerne dog ville kunne faa nogen Fordel af, at der stables et saadant Antal af Smaalodder til Fordel for de mindst bemidlede i Kommunerne, da man kan antage, at det vil medvirke til, at de kommunale Byrder formindskes, eller at i alt Fald Bidragene til Fattigforsørgelsen formindskes, saa at man ikke kan sige, at Kommunerne ere saa aldeles uinteresserede i dette Spørgsmaals Realisation. Jeg indser nu saa meget godt, at denne Sag kan ikke føres ud i Livet eller faa nogen praktisk Betydning, uden at man i Nødsfald maa stride til Ekspropriation. Hvis der ikke findes nogen saadan Bestemmelse i Loven, saaledes som der jo ogsaa findes i Loven af 4de Juli 1850, hvorpaa dette Lovforslag hviler, indser jeg meget godt, at det ikke vil være muligt for Kommunerne at faa Jord til passende Pris, men at der vil ligge et Pres paa dem til at give højere Priser, hvad der kan blive meget skæbnesvangert for dem og for Statthyderne. Paa den anden Side maa det vistnok erkendes af alle, i alt Fald af alle, der ikke slutte sig til det socialistiske Parti og dem, der staa det nærmest, at Ekspropriation i og for sig er noget, der kun tør gribes til i Nødsfald, noget, der, hvad ogsaa Lovforslaget antyder, saa vidt muligt skal undgaaes. Der maa være en vis Garanti i saa Henseende ogsaa overfor de vedkommende Ejere, som ere udsatte for, at deres Jord bliver eksproprieret, og denne

Garanti maatte vel nærmest ligge i den Appæl i paakommende Tilfælde til en anden Instans. I saa Henseende tror jeg, at det vilde være heldigt, naar de kunde finde en Instans, i hvilken ogsaa andre end de nærmest rent lokale Interesser vare repræsenterede, og som en saadan tænker jeg mig en Kommission i Lighed med dem, der findes for Afløsning af Sagt, Høveri og lignende Ting. I det hele taget maa vel alle være enige om, at hvor Frivillighed kan anvendes, er det ubetinget heldigt og at foretrække for tvungen Afstaaelse. Jeg synes ogsaa, at det er ganske naturligt, naar der her hentydes til Præstegaardsjordene, ikke just saaledes at forstaa, at ikke ogsaa der Ekspropriation, saaledes som Forholdene ere for Djebliffet, vil være nødvendig, naar der ikke findes frivillig Afstaaelse Sted. Jeg kan nemlig ikke nægte, at en af de Bestemmelser, der have faaet Blads i Præstelønningslovsforslaget, har min fulde Tilslutning, nemlig at man skal søge at faa en vis Del af de enkelte Præstegaardsjorder solgte, saaledes at der kun bliver en vis Del, et vist Hartkorn Præstegaardsjord tilbage. Det forekommer mig nemlig, at som Forholdet nu har udviklet sig, er det i og for sig høist uheldigt, at Præsterne ere Jordbrugere, og de overlade jo ogsaa saa godt som alle deres Jorder i Forpagtning, hvilket har til Følge, at i Reglen have de Banffelighed ved at finde Brugere til de høje Afgifter, som de mene at maatte forlange, og at de bortforpagte dem paa saa korte Aaremaal, at deres Værdi efterhaanden er sunken mere og mere. Jeg tror, at det derfor vilde være heldigt, baade for Præsterne og for Præstegaardsjordene, naar man kunde komme til et saadant delvis Salg af Præstegaardsjordene; og derved vilde der, i alt Fald paa mange Steder, være god Lejlighed til at faa passende Jord til det her omhandlede Djemed. Derimod indser jeg ikke, hvorfor der i § 5, Post 5 staar: „Fortrinsvis vælges Jord, der ikke bruges af Ejeren selv“. Jeg kan ikke se, at der i og for sig er nogen Grund til særlig at lade det gaa ud over saadan Jord, der er i Brug, i Tilfælde, hvor man ikke kan faa Jord frivillig, fremfor over Jord, der er i Eje, thi Ekspropriationen vil være lige generende for en Bruger som for en Ejer, og iøvrigt vil jo Jord, der er i Brug, falde tilbage til Ejeren. Med Hensyn til Fristernes Korthed kan jeg slutte mig til de Udtalelser, der ere faldne tidligere under Sagens Behandling. Jeg sløner ikke rettere, end at det i og for sig vil blive et meget betydeligt Arbejde, der vil komme til at paahvile Sogneraadene, og at det vil blive